

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Навчально-науковий інститут
«Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»
Кафедра міжнародних відносин

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

Микола ПИСАРЕВСЬКИЙ

«28» серпня 2025 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ВІЙНИ В МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ

рівень вищої освіти другий (магістерський)

галузь знань 29 «Міжнародні відносини»

спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

освітня програма «Міжнародна інформаційна безпека»

вид дисципліни за вибором

навчально-науковий інститут «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

2025 / 2026 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

«28» серпня 2025 року, протокол №1

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

Віталій СОЛОВИХ, д.держ.упр., професор, професор кафедри міжнародних відносин

Програму схвалено на засіданні кафедри міжнародних відносин

Протокол №1 від «25» серпня 2025 року

Завідувач кафедри

(підпис)

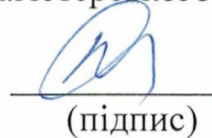
Наталія ВІННИКОВА

(ім'я та прізвище)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Міжнародна інформаційна безпека»

Гарант освітньо-професійної програми

«Міжнародна інформаційна безпека» (магістерського рівня)

(підпис)

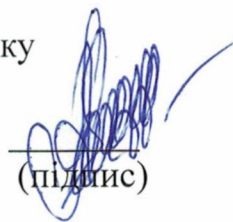
Віталій СОЛОВИХ

(ім'я та прізвище)

Програму погоджено науково-методичною комісією ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

Протокол № 1 від «27» серпня 2025 року

Голова науково-методичної комісії

(підпис)

Ганна ПАНАСЕНКО

(ім'я та прізвище)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Сучасні інформаційні війни в міжнародних відносинах» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Міжнародна інформаційна безпека» підготовки магістрів за спеціальністю 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни
Метою викладання дисципліни «Сучасні інформаційні війни в міжнародних відносинах» є формування у здобувачів магістерського рівня системного розуміння природи та механізмів сучасних інформаційних воєн у контексті міжнародних відносин, розвиток здатності аналізувати інформаційно-психологічні операції та дезінформаційні кампанії у глобальному й регіональному вимірах, а також набуття практичних навичок планування й оцінювання стратегій протидії інформаційним загрозам з урахуванням національних інтересів України.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни:

- Опанувати теоретичні підходи до вивчення сутності інформаційного протиборства та його місця у сучасній системі міжнародних відносин.
- Засвоїти знання про інструменти, технології та канали інформаційного впливу, включно з традиційними ЗМІ, цифровими платформами та кіберпростором.
- Дослідити методи дезінформації, маніпуляції та формування «образу ворога» у міжнародних комунікаціях.
- Сформувати навички планування, організації та оцінювання ефективності інформаційних операцій, а також методів протидії інформаційним атакам.
- Ознайомитися з феноменом «кольорових революцій» як формою зовнішнього інформаційного впливу та його наслідками для міжнародної безпеки.
- Проаналізувати досвід інформаційних кампаній США, НАТО, Росії та інших акторів, порівняти їхні стратегії, цілі та результати.
- Вивчити особливості інформаційних війн на пострадянському просторі та оцінити їхній вплив на регіональну стабільність і міжнародний порядок.
- Розвинути здатність оцінювати сучасні міжнародні стратегії забезпечення інформаційної безпеки та роль міжнародних організацій у цій сфері.
- Сформувати практичні комунікативні компетентності: підготовка

аналітичних матеріалів, участь у фахових дискусіях, аргументоване відстоювання позицій щодо проблем інформаційної безпеки та міжнародних відносин.

1.3. Кількість кредитів - 4

1.4. Загальна кількість годин - 120

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Основна	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й	-й
Семестр	
3-й	-й
Лекції	
18 год.	год.
Практичні, семінарські заняття	
4/5 год.	год.
Лабораторні заняття	
- год.	год.
Самостійна робота	
93 год	год.
Індивідуальні завдання	
-	

1.6. Перелік компетентностей, що формує дисципліна

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК3. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК6. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Спеціальні компетентності (СК):

СК5. Здатність аналізувати та прогнозувати міжнародні відносини у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

СК7. Здатність здійснювати прикладні аналітичні дослідження проблем міжнародних відносин та світової політики, суспільних комунікацій, регіональних студій, професійно готувати аналітичні матеріали та довідки.

СК14. Здатність оцінювати зміст та основні напрями діяльності міжнародних організацій в сфері безпеки та сучасних стратегій забезпечення міжнародної інформаційної безпеки.

СК15. Здатність виявляти та аналізувати сутність та специфічні особливості інформаційного протиборства та інформаційно-психологічних операцій в міжнародних відносинах.

1.7. Заплановані результати навчання

У результаті вивчення даного курсу здобувач повинен

РН2. Знати та розуміти сутність та специфічні особливості інформаційного протиборства та інформаційно-психологічних операцій в міжнародних відносинах.

РН5. Критично осмислювати та аналізувати глобальні процеси та їх вплив на міжнародні відносини.

РН16. Аналізувати та оцінювати сучасні стратегії забезпечення міжнародної інформаційної безпеки.

1.8. Пререквізити (дисципліни, що передують вивченню)

Для успішного засвоєння дисципліни «**«Сучасні інформаційні війни в міжнародних відносинах»**» студенти мають оволодіти знаннями та навичками, здобутими під час вивчення таких навчальних дисциплін: «Актуальні проблеми міжнародних відносин та глобального розвитку», «Глобальна безпека та міжнародні конфлікти», «Міжнародна інформаційна безпека», «Інформаційно-психологічні операції в міжнародних відносинах»

2. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Теоретичні основи інформаційного протиборства у світовій політиці

Еволюція понять «інформаційна війна» та «інформаційне протиборство». Ключові характеристики інформаційних конфліктів. Об'єкти та інструменти інформаційного впливу в міжнародних відносинах. Психологічні операції та пропаганда як елементи інформаційної стратегії. Порівняння доктрин США, Китаю та інших держав щодо інформаційних війн.

Тема 2. Засоби і технології інформаційних війн у міжнародних комунікаціях

Друковані матеріали, радіо та телебачення як канали інформаційного впливу. Використання Інтернету, вебсайтів, електронної пошти та соціальних мереж. Можливості й ризики цифрових платформ у міжнародних інформаційних конфліктах. Приклади ефективних медіакампаній у глобальному вимірі.

Тема 3. Дезінформація та маніпулятивні практики у міжнародних відносинах

Принципи введення супротивника в оману: камуфляж, імітація, маскування. Дезінформаційні операції як форма політичного впливу. Чутки як інструмент маніпуляції суспільною думкою. Приклади поширення дезінформації у міжнародних кризах XX–XXI ст.

Тема 4. Планування та реалізація міжнародних інформаційних операцій

Постановка цілей і завдань інформаційних кампаній. Аналіз цільових аудиторій та вибір засобів впливу. Розробка й поширення пропагандистських матеріалів. Методи захисту від інформаційних атак та протидії зовнішнім операціям.

Тема 5. «Кольорові революції» як форма інформаційного впливу

Ознаки та етапи реалізації «кольорових революцій». Інформаційно-пропагандистська діяльність у процесі масових протестів. Технології ненасильницької мобілізації та психологічного впливу. Приклади «кольорових революцій» і їх наслідки для міжнародної безпеки.

Тема 6. Концепт «образу ворога» в міжнародному інформаційному просторі

Поняття та типологія «образу ворога». Причини й методи його створення. Використання «образу ворога» у глобальних та регіональних конфліктах. Вплив на громадську думку та політику держав.

Тема 7. Інформаційні операції США і НАТО у глобальних конфліктах ХХІ ст.

Інформаційні кампанії США в Афганістані та Іраку. Досвід НАТО під час операцій у Лівії та Сирії. Ключові наративи та методи інформаційного впливу. Порівняння стратегій США і НАТО з іншими міжнародними акторами.

Тема 8. Інформаційні війни на пострадянському просторі та міжнародні наслідки

Інформаційні операції Росії проти України, Білорусі та Грузії. Стратегії дискредитації політичного керівництва сусідніх держав. Вплив інформаційного протистояння на регіональну стабільність. Український досвід формування стратегії протидії.

Тема 9. Кіберпростір як арена сучасних інформаційних війн у міжнародних відносинах

Кібероперації як складова інформаційного протистояння. Використання хакерських атак, кібершпигунства та кібертроянських кампаній. Роль міжнародних організацій (НАТО, ЄС, ООН) у забезпеченні кібербезпеки. Приклади кібероперацій у контексті російсько-української війни та їхній вплив на міжнародні відносини.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви розділів і тем	Кількість годин					
	Денна форма					
	Усього	У тому числі				
		л	п/с	лаб	інд	с.р
1	2	3	4	5	6	7
Тема 1. Теоретичні основи інформаційного протиборства у світовій політиці	13	2	0/1			10
Тема 2. Засоби і технології інформаційних війн у міжнародних комунікаціях	13	2	0/1			10
Тема 3. Дезінформація та маніпулятивні практики у міжнародних відносинах	13	2	0/1			10
Тема 4. Планування та реалізація міжнародних інформаційних операцій	13	2	0/1			10
Тема 5. «Кольорові революції» як форма інформаційного впливу	13	2	0/1			10
Тема 6. Концепт «образу ворога» в міжнародному інформаційному просторі	14	2	1/0			11
Тема 7. Інформаційні операції США і НАТО у глобальних конфліктах ХХІ ст.	14	2	1/0			11
Тема 8. Інформаційні війни на пострадянському просторі та міжнародні наслідки	14	2	1/0			11
Тема 9. Кіберпростір як арена сучасних інформаційних війн у міжнародних відносинах	13	2	1/0			10
Разом	120	18	4/5			93

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

4.1. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Теоретичні основи інформаційного протиборства у світовій політиці	1
	Тема 2. Засоби і технології інформаційних війн у міжнародних комунікаціях	1
2	Тема 3. Дезінформація та маніпулятивні практики у міжнародних відносинах	1
	Тема 4. Планування та реалізація міжнародних інформаційних операцій	1
3	Тема 5. «Кольорові революції» як форма інформаційного впливу	1
	Разом	5

4.2. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 6. Концепт «образу ворога» в міжнародному інформаційному просторі	1
	Тема 7. Інформаційні операції США і НАТО у глобальних конфліктах ХХІ ст.	1
2	Тема 8. Інформаційні війни на пострадянському просторі та міжнародні наслідки	1
	Тема 9. Кіберпростір як арена сучасних інформаційних війн у міжнародних відносинах	1
	Разом	4

5. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Тема 1. Теоретичні основи інформаційного протиборства у світовій політиці 1. Складіть аналітичний конспект із визначення понять «інформаційна війна», «інформаційне протиборство» та «психологічні операції». 2. Підготуйте огляд (2–3 сторінки) підходів США, Китаю та Росії до ведення інформаційних війн із наведенням прикладів. 3. Створіть схему ключових характеристик сучасної інформаційної війни (у вигляді таблиці чи графічної моделі).	10
2	Тема 2. Засоби і технології інформаційних війн у міжнародних комунікаціях 1. Порівняйте у таблиці переваги й недоліки використання друкованих матеріалів, телебачення, радіо та соціальних мереж у міжнародних інформаційних операціях. 2. Розробіть презентацію (7–10 слайдів) про роль Інтернету та соціальних мереж у сучасних інформаційних війнах. 3. Наведіть приклад конкретної міжнародної інформаційної кампанії, що велася через цифрові платформи, і проаналізуйте її ефективність.	10
3	Тема 3. Дезінформація та маніпулятивні практики у міжнародних відносинах 1. Підготуйте аналітичну довідку (3 сторінки) про методи введення супротивника в оману (камуфляж, маскування, чутки, дезінформація). 2. Проаналізуйте щонайменше три приклади дезінформаційних кампаній у міжнародних конфліктах ХХ–ХХІ ст. та оцініть їхні наслідки. 3. Складіть класифікаційну схему чуток як інструменту інформаційно-психологічного впливу.	10
4	Тема 4. Планування та реалізація міжнародних інформаційних операцій	10

	1. Розробіть зразок плану інформаційної операції: мета, цільова аудиторія, засоби та канали впливу, очікувані результати. 2. Підготуйте аналітичний звіт (2–3 сторінки) про відому інформаційну операцію (наприклад, в Іраку чи Сирії), визначивши її сильні та слабкі сторони. 3. Сформулюйте пропозиції (1–2 сторінки) щодо протидії сучасним інформаційним атакам проти України.	
5	Тема 5. «Кольорові революції» як форма інформаційного впливу 1. Складіть хронологічну схему реалізації однієї з «кольорових революцій» із виділенням ключових етапів. 2. Підготуйте аналітичну довідку (2–3 сторінки) про роль інформаційно-пропагандистських технологій у перебігу «кольорових революцій». 3. Напишіть есе (2–3 сторінки) на тему: «Кольорові революції: загроза стабільності чи прояв демократизації?».	10
6	Тема 6. Концепт «образу ворога» в міжнародному інформаційному просторі 1. Проаналізуйте приклади створення «образу ворога» у відносинах між Україною та Росією після 2014 року. 2. Складіть схему типології «образу ворога» з прикладами з медіа (газети, телебачення, соцмережі). 3. Напишіть критичний огляд (2 сторінки) про вплив «образу ворога» на громадську думку у сучасних міжнародних відносинах.	10
7	Тема 7. Інформаційні операції США і НАТО у глобальних конфліктах ХХІ ст. 1. Підготуйте порівняльний аналіз (таблицю) інформаційних кампаній США в Афганістані (2001 р.) та Іраку (2003 р.). 2. Напишіть аналітичну статтю (3 сторінки) про інформаційну операцію НАТО проти Лівії у 2011 році, визначивши її ключові особливості. 3. Створіть узагальнюючу схему «Методи та засоби інформаційних операцій США і НАТО у ХХІ ст.».	11
8	Тема 8. Інформаційні війни на пострадянському просторі та міжнародні наслідки 1. Підготуйте аналітичний огляд (3–4 сторінки) інформаційних операцій Росії проти України. 2. Складіть схему або таймлайн інформаційного протиборства між Росією та Грузією (2008 р.). 3. Розробіть пропозиції (2 сторінки) для України щодо вдосконалення стратегії інформаційної протидії.	11
9	Тема 9. Кіберпростір як арена сучасних інформаційних війн у міжнародних відносинах 1. Складіть аналітичну довідку (3 сторінки) про приклади кібероперацій у контексті російсько-української війни. 2. Підготуйте презентацію (8–10 слайдів) про роль міжнародних організацій (НАТО, ЄС, ООН) у забезпеченні кібербезпеки. 3. Сформулюйте перелік із трьох практичних заходів для підвищення стійкості України до кібератак у міжнародному вимірі.	11
	Разом	93

6. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Індивідуальне завдання, відповідно до навчального плану, не передбачене.

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Відповідність методів навчання та форм оцінювання визначеним результатам навчання за ОПП представлено у табл. 7.1

Таблиця 7.1

Методи навчання та засоби діагностики результатів навчання за освітньою компонентною

Шифр ПРН (відповідно до ОПП)	Результати навчання (відповідно до ОПП)	Методи навчання	Засоби діагностики /форми оцінювання
RH02	Знати та розуміти сутність та специфічні особливості інформаційного протиборства та інформаційно-психологічних операцій в міжнародних відносинах.	Лекція; пошук джерел інформації (критичний аналіз, інтерпретація), корегування та підготовка частини наукового дослідження, її презентація	Оцінювання усних відповідей на практичних заняттях, оцінювання аналітичної частини дослідження, залікова робота
RH05	Критично осмислювати та аналізувати глобальні процеси та їх вплив на міжнародні відносини.	Лекція; пошук джерел інформації (критичний аналіз, інтерпретація), корегування та підготовка частини наукового дослідження, її презентація	Оцінювання усних відповідей на практичних заняттях, оцінювання аналітичної частини дослідження, залікова робота
RH016	Аналізувати та оцінювати сучасні стратегії забезпечення міжнародної	Лекція; пошук джерел інформації (критичний аналіз,	Оцінювання усних відповідей на практичних заняттях,

Критерії поточного оцінювання знань студентів

Усний виступ та виконання письмового завдання (реферат, есе, презентація)	Критерії оцінювання
5	Студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано викладає його у процесі усних виступів і письмових відповідей. Демонструє глибоке та всебічне розуміння змісту теоретичних питань і практичних завдань, використовуючи при цьому як обов'язкову, так і додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання.
4	Студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано викладає його під час усних виступів та письмових відповідей. У основному розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Проте під час викладу окремих питань не завжди досягає достатньої глибини та аргументованості; допускаються окремі несуттєві неточності й незначні помилки. Правильно вирішив більшість тестових завдань.
3	Студент у цілому володіє навчальним матеріалом, відтворює його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, проте без глибокого та всебічного аналізу, обґрунтування й аргументації. Не завжди використовує необхідну літературу. При цьому допускаються окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину тестових завдань.
2	Студент не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, подає його фрагментарно й поверхово, без належної аргументації та обґрунтування під час усних виступів і письмових відповідей. Недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань. При цьому допускає суттєві неточності. Правильно вирішив меншість тестових завдань.
1	Студент частково володіє навчальним матеріалом, не в змозі викласти зміст більшості питань під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно вирішив лише окремі тестові завдання.

Поточне оцінювання з дисципліни

№ з/п	Загальна (максимальна) кількість балів	Складові до загальної кількості балів	Вид роботи
Тема 1	6	5	виступ на семінарському/практичному занятті / доповідь або підготовка презентації за темою
		1	виконання завдань самостійної роботи
Тема 2	6	5	виступ на семінарському/практичному занятті / доповідь або підготовка презентації за темою
		1	виконання завдань самостійної роботи
Тема 3	6	5	виступ на семінарському/практичному занятті / доповідь або підготовка презентації за темою
		1	виконання завдань самостійної роботи
Тема 4	7	5	виступ на семінарському/практичному занятті / доповідь або підготовка презентації за темою
		2	виконання завдань самостійної роботи
Тема 5	7	5	виступ на семінарському/практичному занятті / доповідь або підготовка презентації за темою
		2	виконання завдань самостійної роботи
Тема 6	7	5	виступ на семінарському/практичному занятті / доповідь або підготовка презентації за темою

№ з/п	Загальна (максимальна) кількість балів	Складові до загальної кількості балів	Вид роботи
			занятті / доповідь або підготовка презентації за темою
		2	виконання завдань самостійної роботи
Тема 7	7	5	виступ на семінарському/практичному занятті / доповідь або підготовка презентації за темою
		2	виконання завдань самостійної роботи
Тема 8	7	5	виступ на семінарському/практичному занятті / доповідь або підготовка презентації за темою
		2	виконання завдань самостійної роботи
Тема 9	7	5	виступ на семінарському/практичному занятті / доповідь або підготовка презентації за темою
		2	виконання завдань самостійної роботи
Усього	60		

Для допуску до семестрового контролю необхідно набрати не менше 30 балів за поточну діяльність.

Семестровий підсумковий контроль з дисципліни є обов'язковою формою контролю навчальних досягнень здобувача. Він проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового заліку в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному цією робочою програмою дисципліни.

Підсумковий семестровий контроль

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі заліку.

Загальна кількість балів за успішне виконання завдань – **40 балів**.

Час на виконання – **до 80 хвилин**.

Вміст залікового білета та система оцінювання:

- Теоретичне питання 1 – 20 балів
- Тести – 20 балів (10 тестових завдань × 2 бали)

Оцінювання теоретичного питання (1 питання 20 балів)

– 16–20 балів – здобувач вищої освіти в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, грамотно, вільно та аргументовано його викладає; наводить визначення основних понять; глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого питання; правильно інтерпретує основні принципи і положення; демонструє розуміння етапів розвитку міжнародної інформації; виявляє знання основної і додаткової літератури з дисципліни.

– 11–15 балів – здобувач вищої освіти в достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та грамотно його викладає, проте подекуди недостатньо аргументовано; розкриває зміст поставленого питання, використовуючи лише обов'язкову літературу; демонструє загальне розуміння суті дисципліни та значення інформації у системі наукового знання.

– 6–10 балів – здобувач вищої освіти загалом володіє навчальним матеріалом, однак не демонструє цілісності засвоєних знань; відповідь має неузгоджений характер, наявні невідповідності щодо основного понятійно-категоріального апарату дисципліни; допускаються граматичні помилки; відсутнє розуміння специфічності інформаційного потоку.

– 1–5 балів – здобувач вищої освіти володіє матеріалом фрагментарно й поверхнево; недостатньо розкриває зміст поставлених питань; демонструє непослідовне трактування етапів становлення та розвитку міжнародної інформації; плутається в об'єкті та предметі дослідження; не володіє термінологією; не знає видатних персоналій; демонструє низьку грамотність.

За бажанням здобувач має можливість обрати тестову форму залікового білета (білет містить 20 тестових завдань, здобувач одержує 2 бали за кожну вірну відповідь)

УВАГА! У разі використання заборонених джерел на заліку здобувач на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку (0).

Сумарна оцінка за вивчення дисципліни розраховується як сума модульних оцінок та балів, отриманих за результатами підсумкового семестрового контролю. Загальна сума балів модульних і підсумкового семестрового контролю складає 100.

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення заліку в 3 семестрі. Загальна кількість балів за успішне виконання залікових завдань – 40.

Замість виконання завдань (вивчення тем) можуть також додатково враховуватись такі види активностей здобувача:

– проходження тренінг-курсів чи дистанційних курсів з використання сучасних освітніх технологій на платформах Coursera,

Prometheus тощо (за наявності відповідного документу про їх закінчення, надання копії викладачу);

– участь в майстер-класах, форумах, конференціях, семінарах, зустрічах з проблем використання сучасних освітніх технологій (з підготовкою есе, прес-релізу, інформаційного повідомлення тощо, що підтверджено навчальною програмою заходу чи відповідним сертифікатом);

– участь у науково-дослідних та прикладних дослідженнях з проблем використання сучасних освітніх технологій (в розробці анкетних форм, проведенні опитувань, підготовці та проведенні фокус-груп, обробці результатів дослідження, підготовці звіту, презентації результатів тощо, що підтверджується демонстрацією відповідних матеріалів).

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	зараховано
70-89	
50-69	
0-49	не зараховано

10. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Козловська, Л. В., & Воропай, С. В. (2023). Гібридна війна в Україні у 2022–2023 роках і вимушена міграція як її наслідок. Морська безпека та оборона, (2), 79–85. DOI:10.32782/msd/2023.2.12.

2. Шуляк, Н. М., Зінчук, Р. С., Кевлюк, І. В. (2023). Наративи формування зневіри як прояв ворожої інформаційно-психологічної операції: на матеріалі мови ЗМІ. Вчені записки, 2023.

3. Уздєнова, Ю. М. (2024). Гібридна війна: сутність, складові та ключові поняття. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського, 35 (74) № 4. DOI: <https://doi.org/10.32782/TNU-2663-6468/2024.4/26>.

4. Дерев'янко, С. (2024). Гібридна війна: інформаційно-безпечний вимір. Політологія (Прикарпатський університет). DOI: 10.32782/2312-1815/2024-18-11.

5. Гордійчук, О. О. (2024). Україна & Росія: основні аспекти інформаційної, гібридної та повномасштабної війни. ДонНУ ім. В. Стуса. DOI: 10.31558/2519-2949.2024.4.8.

6. Шуляк, Н. О. (2024). Забезпечення національної безпеки України в умовах гібридної війни (інформаційна гігієна). Вісник Маріупольського держ. ун-ту. DOI: 10.34079/2226-2830-2024-15-40-185-195.

Допоміжна література

1. Буряченко О. Б. Гібридна війна як нова форма глобального протистояння. Політичні дослідження. 2024.
2. Гуралюк А. Г. Гібридна війна: інформаційна протидія агресії. Науково-педагогічні студії. 2022. Вип. 6. С. 157–167.
3. Кармазіна М. С. Концепт «гібридна війна»: аналіз наукового дискурсу. НІО. 2025.
4. Кириченко Ю. В. Інформаційні війни як інструмент гібридної агресії на прикладі українського досвіду. Вісник КПП. 2025.
5. Козловська Л. В., Воропай С. В. Гібридна війна в Україні у 2022–2023 роках і вимушена міграція як її наслідок. Морська безпека та оборона. 2023. № 2. С. 79–85.
6. Любиченко О. Гібридна війна Росії проти України: інформаційний аспект. Наукові перспективи. 2022. № 9(27).
7. Сопілко І. М. Розуміння гібридної війни проти України: правовий аспект. Almanac of Law. 2022. Вип. 13. С. 154–159.
8. Уздєнова Ю. М. Гібридна війна: сутність, складові та ключові поняття. Вчені записки ТНУ ім. В. І. Вернадського. 2024. Т. 35 (74). № 4.
9. Хударковський К. І. Особливості гібридної війни Росії: традиційні й нетрадиційні засоби. Журнал Нац. академії УПС. 2025.
10. Шуляк Н. М., Зінчук Р. С., Кевлюк І. В. Наративи формування зневіри як прояв ворожої інформаційно-психологічної операції. Вчені записки. 2023.
11. Gouliev Z. Propaganda and Information Dissemination in the Russo-Ukrainian War: NLP of Twitter Narratives. arXiv preprint. 2025.
12. Illin I., Nihmatova O. Exploring Russia's Postponed War Against Ukraine: A Corpus-Based Analysis. Central European Journal of International and Security Studies. 2023.
13. Marahrens S., Schröfl J. The Russia-Ukraine Conflict From a Hybrid Warfare Cognitive Perspective. TDHJ.org. 2024.
14. Mejova Y., Capozzi A., Monti C., De Francisci Morales G. Narratives of War: Ukrainian Memetic Warfare on Twitter. arXiv preprint. 2023.
15. Onuch O., Hale H. E. The Zelensky Effect. Oxford University Press. 2022.
16. Racek D., Davidson B. I., Thurner P. W., Zhu X. X., Kauermann G. The Politics of Language Choice: How the Russian-Ukrainian War Influences Ukrainians' Language Use on Twitter. arXiv preprint. 2023.
17. Trufanov G. The European Integration as a Strategic Resource for Countering Russian Propaganda. Journal of Advanced Military Studies. 2025. Vol. 16. No. 1.
18. Tsybulenko E. Legal Challenges in Prosecuting the Crime of Aggression in the Russo-Ukrainian War. Review of Central and East European Law. 2023. Vol. 48. Iss. 3–4. P. 319–350.
19. Wikipedia contributors. Disinformation in the Russian invasion of Ukraine. Wikipedia. 2022 (retrieved 2025).

20. Wikipedia contributors. Russian hybrid warfare in Europe (2022–present). Wikipedia. 2022 (retrieved 2025).

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відеолекції, інше методичне забезпечення

1. <https://www.youtube.com/watch?v=iBmENhQB2bA>
2. <https://cyberpeaceinstitute.org/news/cyber-dimensions-of-a-hybrid-warfare/>
3. <https://hcss.nl/wp-content/uploads/2023/11/Ukraines-Counter-Hybrid-Campaigns-in-Cyberspace-HCSS-2023-2.pdf>
4. <https://www.csis.org/analysis/lessons-ukraine-conflict-modern-warfare-age-autonomy-information-and-resilience>
5. <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/ukrainealert/russian-hybrid-warfare-europe-should-study-ukraines-unique-experience/>
6. <https://www.stormshield.com/news/cyber-warfare-use-of-cyber-tools-in-the-russian-ukrainian-war/>
7. <https://rm.coe.int/doctrine-of-information-security-of-ukraine-developments-in-member-sta/168073e052>
8. https://en.wikipedia.org/wiki/Centre_for_Strategic_Communication_and_Information_Security
9. https://en.wikipedia.org/wiki/IT_Army_of_Ukraine
10. <https://delta.mil.gov.ua/>

12. ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ЗА ДЕННОЮ ФОРМОЮ В УМОВАХ ПОДОВЖЕННЯ ДІЇ ОБСТАВИН НЕПОБОРНОЇ СИЛИ

В умовах дії обставин непереборної сили освітній процес в університеті здійснюється відповідно до наказів/ розпоряджень ректора/ проректора або за змішаною формою навчання або повністю дистанційно в синхронному режимі.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких обмежень з заборонаю відвідування ЗВО студентам денної форми навчання надається можливість скласти залік дистанційно на платформі Moodle в дистанційному курсі «Сучасні інформаційні війни в міжнародних відносинах».